

Bestående bild

På högstadiet var jag en ganska påfrestande ordvitsare. Kvickt inskjutna skämt var egentligen sättet på vilket jag deltog i samtal. Jag hade slutat att skriva krutrökiga västernhistorier på mammas skrivmaskin, vurmen för ord fick ta andra och än mer tvivelaktiga uttryck. Det var först som gymnasist som jag smått i smyg trevade efter andras språklek i poesins form. Men de ofta rimmande raderna på gulnat papper i hemmets samlingar fick inte riktigt fäste i mig. Det var någonting som saknades, och vad det var blev jag varse under en lektion i svenska. Lyrik skulle snabbt betas av, men en av dikterna på ett utdelat papper kom att dröja sig kvar länge. Faktum är, att den dröjde för att stanna. Jag syftar på ”Madrigal” av Tomas Tranströmer.

För en olyckligt kär sextonåring, som misstrodde tillvaron i det sömniga samhället och sökte språk med spänst, kom Tranströmers dikt som ett befriande alternativ till det mesta. Vardagens regler och förväntningar bröts rakt av, här fanns en uppochnedvänd värld som tedde sig sannare och betydligt mer spännande än den påstått rättvända.

Det gick att ärva en mörk skog i denna nya värld, och då jag trodde mig förstå vad den stod för fascinerades jag över att diktjaget vågade erkänna det. Arvet hemlighölls inte, det skrevs ut, den mörka skogen var tryckt svart på papper som fanns i böcker till försäljning. Vidare var det inte tvunget att gå omkring i den mörka skogen, treva i blindo och frysa. Det gick att gå sällan i den, det gick att välja en ljus skog istället och där höra fåglars sång och se kryp krypa. Det fanns en stor ouppklarad kärlek i *våra* liv, inte bara mitt, och denna brännande sten måste inte vara större eller tyngre än att lätta steg ute i vårens starka vindar var möjliga.

Och en dag skulle de döda och levande byta plats! Tanken svindlade först, men snart fann jag en betryggande logik i denna profetia (som möjligen hunnit slå in, åtminstone delvis). De levande var, enligt mig, i mångt och mycket sorgliga och förutsägbara. Inte riktigt levande, trots alla försök till självhävdelse. Så mycket bättre, då – med ombytta roller. Jag skulle välkomna de döda, eller välkomnade dem, och fann tröst i att de döda skikten i mig själv kanske snart kunde få nytt liv.

Jag djupdök verkligen i dikten på detta sätt, upptogs av den som om den vore en sanndröm formad efter egna undertryckta behov. Den sprittande livslusten under lagren av ångest, fobier och grusade förhoppningar gav sig med ens till känna, lockades fram av stimulerad fantasi som på allvar utmanade det så kallat verkliga.

Jag var inte utan hopp längre. Inte i stunden. Allt kunde, och skulle antagligen inte heller,

lösas som ett matematiskt problem med faktiskt facit. Det gick inte att undvika brott på livets långa sladd, och att gång på gång skicka den inre polisen på hopplösa fall borde vara utsiktslöst på ett urholkande sätt. Det insåg jag nu, det lät Tranströmer mig inse nu.

Slutraden i ”Madrigal” kom att höja pulsen, fukta ögonen. Där på pappret framför mig, något snett ditkopierad, fanns just den magiska formuleringskonst som jag omedvetet hade letat efter. ”Jag har examen från glömskans universitet och är lika tomhänt som skjortan på tvättstreckets.” Sprakande språk, bestående bild. Men det var mer än bländande bildspråk, mer än stark målgång efter varligt upplagt lopp. Det var innebörden, eller uppsättningen av innebörder, som kunde tolkas fram ur den lagom detaljerat skissade bilden. I en tid som präglades av pliktartat inpluggande av utvald fakta, samt frågor kring vidareutbildning och yrkesval, mjölkade jag slutraden på skön befrielse: det fanns ett glömskans universitet, och det fanns någon som öppet deklarerade en examen från det. Det verkade vara okej med glömska, den framstod till och med som vacker, och även om det tomhänta kunde oroas något var bilden klart trösterik. Skjortan sträckte ut ärmarna åt sidorna som inför en kram, den välkomnade mig oavsett hur mycket jag kom ihåg från gårdagens historiektion. Den flaggade okunskapen såg jag som ett nytt oskrivet blad, ett utgångsläge som tillät omstart och alternativ riktning.

Än idag blickar jag emellanåt bort mot skjortan på tvättstreckets. Jag väljer hur den ska te sig, ger den olika färger och mönster, låter den hänga blöt i vindstilla väder eller torr och frasig rycka rytmiskt i lekfull blåst.

I detta nu tänker jag att någon har hängt ut skjortan på vädring, då en matchande kostym som sytts i det tysta nyss blivit färdig.

Ulric Alstermark

För nycklar till texten, se nästa sida.

Tomas Tranströmers dikt, som har inspirerat mig till att skriva texten:

MADRIGAL

Jag ärvde en mörk skog dit jag sällan går. Men det
kommer en dag när de döda och levande byter plats.
Då sätter sig skogen i rörelse. Vi är inte utan hopp.
De svåraste brotten förblir ouppklarade trots insats
av många poliser. På samma sätt finns någonstans i
våra liv en stor ouppklarad kärlek. Jag ärvde en mörk
skog men idag går jag i en annan skog, den ljusa.
Allt levande som sjunger slingrar viftar och kryper!
Det är vår och luften är mycket stark. Jag har examen
från glömskans universitet och är lika tomhänt som
skjortan på tvättstreckret.

(Ur diktsamlingen *För levande och döda*, 1989.)